

**ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ
РЕКУЛЬТИВАЦІЇ ЗЕМЕЛЬ**

Сучасний розвиток українського суспільства характеризується підвищенням навантаження на земельні ресурси і, як наслідок, може стати небезпекою для людини і суспільства. В умовах сучасного науково-технічного прогресу, вторгнення людини в природне середовище досить актуальними є питання законодавчого забезпечення процесів охорони земель та проведення заходів з відновлення природних ландшафтів і підвищення родючості порушених земель.

Стан ґрунтового покриву сільськогосподарських ландшафтів є головним джерелом, що забезпечує сталий розвиток суспільства. Основні причини зниження родючості ґрунту – це багаторазовий обробіток за допомогою потужних, важких колісних тракторів і комбайнів; водна та вітрова ерозія; застосування високих доз мінеральних добрив та хімічних засобів захисту рослин, що супроводжується забрудненням баластними речовинами (хлоридами, сульфатами), накопиченням отрутохімікатів у ґрунтах, підґрунтових водах [1].

Важливим етапом збереження і відновлення родючості ґрунтів є припинення ерозійних процесів, які накладають величезні економічні та екологічні втрати. Також важливим фактором збереження родючості ґрунтів є дотримання принципу чергування сівозмін. Дієвим механізмом щодо приведення в належний стан порушених земель є їх рекультивація. Рекультивація порушених земель – це комплекс організаційних, технічних і біотехнологічних заходів, спрямованих на відновлення ґрунтового покриву, поліпшення стану та продуктивності порушених земель [2].

В Україні прийнято низку нормативно-правових актів з питань охорони земель, але в частині законодавчого забезпечення проведення робіт з рекультивації порушених земель існують правові прогалини, які мають бути врегульовані. Правові, економічні та соціальні основи охорони земель закріплені Законом України “Про охорону земель”. У статті 52 цього Закону визначено, що при проведенні гірничодобувних, геологорозвідувальних, будівельних та інших робіт, пов’язаних з порушенням ґрунтового покриву, відокремлена ґрунтова маса підлягає зняттю, складуванню, збереженню та перенесенню на порушені або малопродуктивні земельні ділянки відповідно до робочих проектів з рекультивації порушених земель та підвищення родючості ґрунтів [3]. Згідно норм статті 25 Закону України “Про землеустрій” робочі проекти

землеустрою щодо рекультивациі порушених земель, землювання малопродуктивних угідь, захисту земель від ерозії, підтоплення, заболочення, вторинного засолення, висушення, зсувів, ущільнення, закислення, забруднення промисловими та іншими відходами, радіоактивними та хімічними речовинами, покращання сільськогосподарських земель, підвищення родючості ґрунтів є видом землевпорядної документації. Склад, зміст і правила оформлення кожного виду документації із землеустрою регламентуються відповідною нормативно-технічною документацією з питань здійснення землеустрою [4].

Наказом Державного комітету України по земельних ресурсах від 04.01.2005 № 1 затверджено Порядок видачі та анулювання спеціальних дозволів на зняття та перенесення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) земельних ділянок. Цей правовий акт забезпечує врегулювання процедури зняття та використання родючого шару ґрунту при проведенні гірничодобувних, геологорозвідувальних, будівельних та інших роботах.

Пунктом 3.5 Порядку зазначено, що проект землеустрою (робочий проект щодо рекультивациі порушених земель) повинен бути розроблений відповідно до вимог законодавчих та нормативно-правових актів, які регламентують порядок їх розробки, розгляду, погодження, затвердження та внесення змін до проектів землеустрою [5].

На даний час нормативно-правові акти чи галузеві стандарти, якими повинні визначатися безпосередньо склад, зміст і правила розробки робочих проектів землеустрою щодо рекультивациі порушених земель в Україні відсутні. Це ускладнює проведення повноцінних робіт з відновлення навколишнього природного середовища та корисних властивостей порушених ґрунтів. Наприклад, проведення робіт з рекультивациі земель на таких потенційно небезпечних для довкілля об'єктах як звалища відходів, відпрацьовані розробки корисних копалин, тощо.

Варто зазначити, що шлях до успішної організації системи охорони ґрунтів і земель лежить через об'єднання зусиль передової науки про ґрунти з існуючими службами державного і місцевого управління, а також зацікавленими виробничо-комерційними структурами. Гармонізація наявної системи природоохоронного і земельно-ресурсного законодавства полягає насамперед у розділенні на правовому рівні поняття «земля», дотичного до соціально-економічної сфери життя людини, і поняття «ґрунт» як компонент природного середовища.

Список використаних джерел

1. Гавриш Н. С. Правова охорона ґрунтів в Україні / Н. С. Гавриш. – Одеса : Теорія і практика правознавства – Вип. 2 //Одеська національна юридична академія, 2008. – 228 с.

2. Конишева О. В. Правове забезпечення запобігання деградації земель сільськогосподарського призначення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 / О. В. Конишева. – Х., 2002. – 174 с.

3. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 962-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/962-15>.

4. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/858-15/ed20130727>.

5. Про затвердження Порядку видачі та анулювання спеціальних дозволів на зняття та перенесення ґрунтового покриття (родючого шару ґрунту) земельних ділянок: наказ Держкомзему України від 04.01.2005 № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0070-05>.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.